

DESPRE LIPSA DE SOLIDARITATE LA ROMÂNI

*Laurențiu SLĂTINEANU, prof.univ.dr.ing.,
Traian GRĂMESCU, prof.univ.dr.ing., Alexandru RADU, profesor,
Radu MANCIUC, ing. Gheorghită IFTIMIE, ing.,
Adelina HRIȚUC, ing.doctorand
Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași*

Rezumat. Lipsa de solidaritate a constituit uneori, pentru români, de-a lungul istoriei, un real impediment în atingerea unor obiective de mai larg sau mai îngust interes. Utilizarea analizei sistemice a permis o grupare a factorilor care au generat lipsa de solidaritate și, totodată, o mai clară evidențiere de a acționa împotriva ei.

1. Introducere

Așa cum se întâmplă și în cazul altor popoare, de-a lungul secolelor, locuitorilor actualului teritoriu al României i-au fost recunoscute sau atribuite caracteristici care i-au diferențiat pe acești locuitori de cei din alte zone ale lumii.

Sunt bine apreciate astfel ospitalitatea, căldura sufletească, curiozitatea, spiritul ironic etc. probate în varii situații de către locuitorii de pe teritoriile locuite de români. Sunt de asemenea menționate drept caracteristici mai puțin agreate de către cetățenii altor țări nepunctualitatea, lipsa de disciplină, lipsa de sinceritate, obiceiul mitei și altele [2-10]. Să recunoaștem de la început că asupra evoluției și psihologiei poporului român au exercitat fără îndoială influență modul în care s-a format și a evoluat în timp poporul român.

Se cunoaște astfel faptul că urmare a ocupării unei părți a fostei Dacii de către trupele romane, la începutul celui de-al doilea secol al primului mileniu, au pătruns în Dacia circa 50.000 de soldați din regiunile de atunci ale Imperiului Roman, ceea ce a însemnat circa 7 legiuni militare. Pentru asigurarea cuceririi lor împotriva eventualelor revolte și ulterior împotriva năvălirilor denumite „barbare”, romanii au menținut pe teritoriul cucerit echivalentul a două legiuni militare. Se acceptă că această conviețuire, supusă timp de aproape o mie de ani deplasărilor unor popoare mai puțin evolute, în general, din punctul de vedere al civilizației, a condus la apariția primelor manifestări a ceea ce considerăm a fi astăzi poporul român. Unii dintre reprezentanții popoarelor migratoare au rămas în ținuturile în care au ajuns și în acest fel, în limba ce s-a constituit treptat, au apărut și s-au menținut mai multe cuvinte de origine slavă (în primă fază datorită slavilor ce s-a așezat în sudul Dunării), maghiară și respectiv turcă, acestea din urmă pătrunzând în limba română cu precădere în

perioada din a doua jumătate a secolului al XV-lea și până spre sfârșitul secolului al XIX. Pătrunderea cuvintelor de origine turcă a fost desigur favorizată de relațiile de vasalitate generate de acțiunile de pătrundere, cu mai mult sau mai puțin succes, ale otomanilor, spre centrul și spre vestul Europei.

După impunerea de către Imperiul Otoman a domniilor fanariote, cu

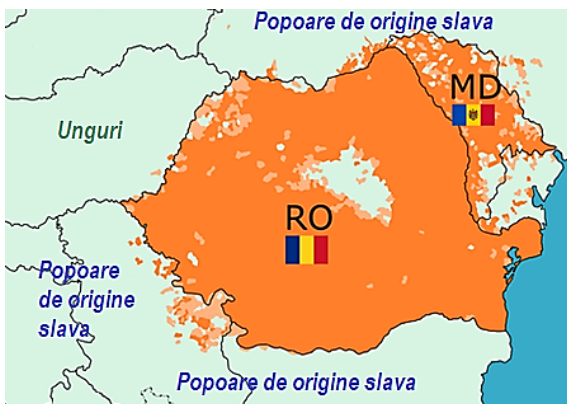

Fig. 1. România – o insulă de latinitate (adaptare după <https://www.wikiwand.com/ro>)

efecte atât negative, cât și pozitive, în mai mică măsură, evoluția limbii române a fost influențată de pătrunderea cuvintelor de origine greacă. Plecarea la și revenirea de la studii a unor tineri români, în secolul al XIX-lea, din țări din apusul Europei, dar și eforturile unor cărturari localnici, au determinat o puternică întărire a ceea ce însemna spiritul latin al limbii române. Așa s-a ajuns de

altfel ca în locul scrierii cu litere chirilice, la mijlocul secolului al XIX să fie adoptat alfabetul latin.

Suntem așadar, ca urmare a evoluției istorice, *o insulă de latinitate* (fig. 1), aflată între țări cu origini slave și respectiv țara întemeiată de maghiari și la distanțe de sute de kilometri de nucleul puternic al țărilor de origine latină.

A fost normal ca actualele caracteristici a celor ce constituie poporul român să se fi format ca urmare a influenței exercitate mai puternic sau mai slab de către cei care au trăit un timp mai îndelungat pe actualele teritorii locuite de români. Așa cum am menționat anterior, un rezultat direct ale acestor conviețuiri a condus, de-a lungul secolelor, la constituirea unor trăsături ce îi definesc și îi îndreptățesc pe români spre o anumită comportare în varii situații, comportare ce poate fi diferită de cea a reprezentanților altor popoare și a cărei justificare ar putea fi pusă în conexiune și cu trăsăturilor locuitorilor de alte origini care au rămas în aceste ținuturi pentru perioade mai scurte sau mai lungi și uneori chiar până la încetarea existenței lor.

O constatare formulată uneori de persoane din afara teritoriului actual al României evidențiază existența, la locuitorii acestui teritoriu, a unei caracteristici mai puțin avantajoase, între altele și a anume a unei anumite dezbinări generatoare de inconveniente de-a lungul evoluției istorice.

Astfel, într-o lucrare scrisă cu destul de mult timp în urmă și anume în perioada 450-420 î. Hr., istoricul grec Herodot considera, într-o aserțiune ce nu ne este convenabilă astăzi și care pare să fie citată trunchiat în mod frecvent, că

„Geții sunt cei mai viteji și mai dreapți dintre traci”.(...) După indieni, neamul tracilor este cel mai mare; dacă ar avea o singură conducere și ar fi uniți în cuget, ei ar fi, după părerea mea, de neînfrânt. ... Dar unirea lor e cu neputință și nu-i chip să se înfăptuiască, de aceea sunt ei slabi” [8].

Aproape două mii de ani mai târziu, într-o monografie dedicată epocii lui Despot Vodă, istoriograful Antonio Maria Graziani (1537-1611) arăta că locuitorii Valahiei (prin care el înțelegea provinciile Muntenia și Moldova) „Sunt un neam de oamnei iscusiti ... Slăbiți mai degrabă de dezbinări între ei decât învinși în război, au fost supuși de către turci.” [10].

Argumente privind calitățile și defectele românilor au fost expuse într-o manieră realmente interesantă de către Nigel Shakespear, într-o carte ce cuprinde rezultatele unor interviuri cu străini ce au hotărât să trăiască cel puțin o parte a vieții lor în localități din România în ultimii 40 de ani, unii stabilindu-se chiar definitiv aici. În introducerea acestei cărți, publicate mai întâi în limba engleză, iar în 2016 tradusă în limba română și publicată de o editură din România, scriitorul englez menționează că în România, „O privire scurtă asupra lumii politice arată că politicienii sunt extrem de agresivi și caută permanent să se distrugă unii pe alți” [9].

La nivel internațional, putem întâlni desigur și alte cazuri în care s-a dat dovadă de lipsă de solidaritate. O situație total contrară poate fi însă cea probată de statul Israel [1]. Cu câteva decenii în urmă, cetățenii și conducătorii acestui stat au probat o solidaritate ce ar putea fi greu de înțeles de către cetățenii altor state, pentru aducerea în Israel a câtorva zeci de mii de etiopeni sau a unor locuitori ai altor țări din Africa cu pielea neagră, locuitori ce se considerau evrei, fiind investite importante resurse umane și financiare pentru transportul aerian al acestora, pentru asigurarea unor locuințe, a hranei și a unor locuri de muncă și ajungându-se până la aproape declararea stării de război cu țările din care acești oameni plecau spre Israel.

Dacă, de regulă, în susținerea unor argumente privind comportarea locuitorilor de pe teritoriile unde se vorbește limba română sunt luate în considerare afirmațiile unuia sau a doi reprezentanți ai altor națiuni, în cazul cărții al cărei autor este Nigel Shakespear [10] au fost prezentate opinii ale unor reprezentanți ai mai multor nații, reprezentanți care au petrecut suficient timp pe teritoriul româniei, spre a-și contura și definitivă, lor înșile, o imagine suficient de clară asupra a ceea ce ne caracterizează pe noi, ca români.

S-a menționat anterior ca una dintre caracteristicile mai puțin agreeate de cetățenii altor națiuni aceea lipsei de solidaritate, lipsă generatoare, prin ea însăși, de alte dezavantaje. Și ni se pare semnificativă, în acest sens, afirmația înscrisă în lucrarea [10], conform căreia, vorbind despre românii pe care îi cunoaște, un cetățean din vestul Europei este de părere că „(românii) oricând ne-ar putea întrece”.

Dintr-un asemenea motiv, am apreciat ca utilă inițierea unei discuții mai ample asupra lipsei de solidaritate la români și un rezultat direct al acestei opinii îl constituie și obiectivul urmărit prin prezenta lucrare. Nu am dorit să conferim un caracter politic constatărilor noastre și, din acest motiv, vom recurge la utilizarea unui instrument științific de analiză a unei situații, instrument care este analiza sistemică.

2. Analiza sistemică a procesului de generare a lipsei de solidaritate la români

Analiza sistemică este o metodă de cercetare ce vizează mai buna înțelegere a unui proces, a unui fenomen, a unui ansamblu constructiv etc., prin atribuirea, către acel proces, fenomen, ansamblu constructiv, a caracteristicilor unui sistem și prin luarea în considerare a influențelor interacțiunilor factorilor de intrare asupra caracteristicilor parametrilor de ieșire din sistemul supus investigației. În forma cea mai accesibilă, se consideră că un sistem poate fi apreciat ca o cutie închisă, asupra căreia acționează un număr de factori a căror acțiune determină o funcționare la anumite valori ale caracteristicilor mărimii sau mărimilor de ieșire din cutia ce simbolizează sistemul. Se consideră că într-un sistem, sunt importante și relațiile dintre componentele acestuia și nu existența componentelor ca atare.

Revenind la subiectul acestei lucrări și anume la *lipsa de solidaritate a românilor*, vom menționa că inclusiv autorii acestei lucrări au opinii diferite privind factorii care au determinat existența lipsei de solidaritate la români, cel puțin în anumite perioade sau circumstanțe. Ca apreciere generală, suntem de părere că principalele grupe de factori și respectiv factorii care au condus la lipsa de solidaritate ar putea fi:

a) *Zona geografică locuită de români*. Aflată, de-a lungul ultimelor secole, în căile de acces între est și vest, între nord și sud, într-o zonă de intersecție a intereselor unor mari imperii (Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic, Imperiul Rus) și existând riscul de dispariție a unor componente statale sau structuri regionale aferente românilor, a fost posibilă acțiunea unor români împotriva altor români;

b) *Lipsa în primele perioade a unor conducători* care să sesizeze importanța solidarității;

c) *Lipsa unor sisteme educaționale* care să contribuie la contracararea lipsei de solidaritate ca mijloc de existență;

d) *Mai puțină cultivare în cadrul familiilor a consecințelor pozitive ale acțiunii solidare*, atunci când se urmărește atingerea unui obiectiv important;

e) În perioada actuală, *influența mai puțin pozitivă a mijloacelor de presă*, datorată influenței unor persoane cărora le lipsesc cunoștințele și înțelegerea importanței acțiunii solidare;

f) *Conducătorii politici actuali*, datorită unor aspecte similare celor din

cazul mijloacelor de presă;

g) *Factori din afara țării*, interesați în acapararea unor componente de interes pentru ei și pentru care lipsa de solidaritate a românilor le facilita materializarea intențiilor;

h) Etc.

O reprezentare grafică destinată să ofere o imagine generală asupra abordării sistemice a lipsei de solidaritate la români poate fi observată în figura 2. Trecerea în revistă și analiza factorilor ce determină apariția lipsei de solidaritate poate conduce și la conturarea unor mijloace de acțiune pentru a diminua influența acțiunii factorilor ce generează o asemenea manifestare.

În calitatea noastră de intelectuali având cu pregădare pregătire tehnică (constatare valabilă pentru 5 dintre autorii acestei lucrări), suntem de părere că principalii factori și principalele modalități de acțiune împotriva lipsei de solidaritate ar putea fi:

1. *O implicare mai intensă și mai eficientă a intelectualității, în calitate de pătură socială ce poate ajunge la o mai adecvată înțelegere a efectelor lipsei de solidaritate și dispunând de posibilități de a interveni la diferitele niveluri ale societății românești;*

2. *Sistemul de educație, dispunând de modalități ce pot fi eficiente în diminuarea rolului lipsei de solidaritate;*

3. *Mijloacele de presă, capabile să continue acțiunea sistemului de educație și să contribuie, ele însele, la dezvăluirea și analizarea efectelor lipsei de solidaritate;*

4. *O mai adecvată implicare a factorilor politici, ce dispun de posibilități largi de atenționare a cetățenilor asupra necesității solidarității atunci când este vorba despre interese naționale etc.*

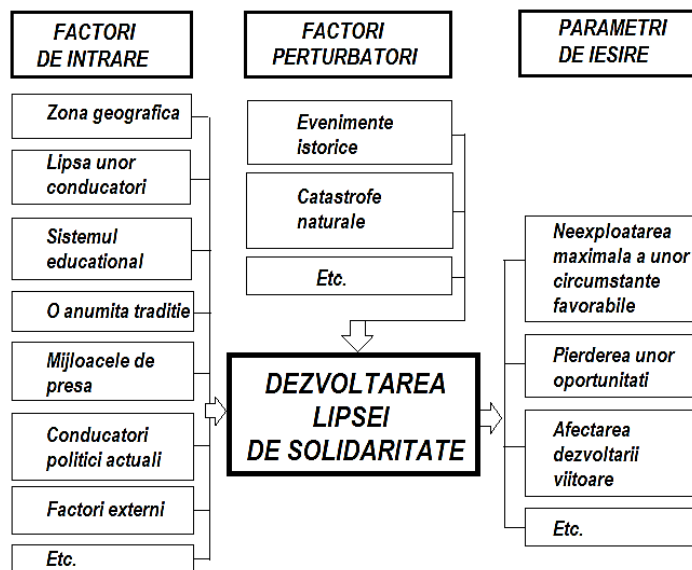

Fig. 2. Analiza sistemică a procesului generator al lipsei de solidaritate la români

3. Concluzii

În general, nu sunt greu de sesizat efectele lipsei de solidaritate a românilor și nu poate fi trecută cu vederea influența acestei caracteristici a unei evoluții mai puțin dorite a proceselor ce au caracterizat traiul românilor ca popor. Analiza efectuată a evidențiat existența unor factori care au asigurat menținerea, de-a lungul secolelor, a unei anumite lipse de solidaritate a românilor, cel puțin în anumite situații. Au fost formulate și opinii referitoare la factorii care ar putea interveni eficient în combaterea efectelor lipsei de solidaritate. Nici între autorii prezentei lucrări nu a existat întotdeauna un acord deplin asupra opiniilor exprimate, dar suntem de părere că, în acest caz, exprimarea unor opinii diferite a fost de ajutor, nefiind o manifestare a lipsei de solidaritate.

Bibliografie

1. Bar-Zohar, M., Mishal, N. *Mosad. Istoria sângeroasă a spionajului israelian*. București: Editura Litera, 2020
2. Boia, L. *De ce este România altfel?* București: Humanitas, 2012
3. Cantemir, D. *Descrierea Moldovei*. București: Editura Semne, 2004
4. Chopin, M., Ubcini, A. *Histoire et description de tous les peuples. Provinces danubiennes et roumaines*. Iași: 1993
5. Cornelius, J., Popescu, A. *De ce nu-s românii ca nemții?* Pitești: Editura Paralela 45, 2019
6. David, D. *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv-experimentală*. Iași: Polirom, 2015
7. Despre „cei mai viteji și mai dreپți dintre traci” (sau cum se manipulează istoria, prin omisiune), 2008. Disponibil la <https://paganelis.wordpress.com/2008/11/24/despre-cei-mai-viteji-si-mai-drepti-dintre-traci-sau-cum-se-manipuleaza-istoria-prin-omisiune/>, accesat: 6.11.2021
8. Dulgheru, V. *Din istoria neamului*. Chișinău: Editura Tehnica Info, 2010
9. Shakespear, N. *Stabilit în România ... unde orice e posibil, totul de imposibil și nimic nu e ce pare a fi*. Trad.: Adelina Băleanu. București: Editura ALL, 2016.
10. Sommer Pirnensis, J. Gratianus, A.M. *Viața lui Despot Vodă. Istoriografia renașterii despre români*. Iași: Institutul European, 1998